

det ulykkelige Skjøn; men jeg kjenner intet andet Middel, og, skal endelig et Skjøn afgives, da ønsker jeg meget, at det afgives i Rigsdagen, at Rigsdagen giver en Bestemmelse om, at den og den Dvotadeel af Værdien skal tilkomme Fæsterens Arvinger. Det er et Skjøn, som enhver dansk Mand med Fornoielse underkaster sig, hvorimod jeg maa udtale, at det aldeles ikke kan være tiltalende, at en tilfældig Commission, der er sammensat, jeg veed ikke af hvem og paa hvilken Maade, skal raade over min Eiendom — jeg hørte en Lyd bag ved mig, at jeg maatte vide, paa hvilken Maade, da det staaer i Udkastet, paa hvilken Maade Commissionen skal sammensættes, — men det kan dog gjerne være, at den kommer til at bestaae af Mænd, som jeg ikke ønsker. En saadan Udvei med Hensyn til Opøsningen af Fæstevæsenet er jo, som De Herrer vide, aldeles ikke ny. Der er allerede henpeget dertil af et tidligere Medlem af Ministeriet, som nu er traadt ud deraf; men, vel at mærke, kan man, efter min Mening, ikke heraf, saaledes som en æret Rigsdagsmand har gjort, ulede den Erklæring fra Regjeringen, at den vilde gennemføre en saadan Lov. Regjeringen har kun ved et af sine Medlemmer ladet forelægge et saadant Forslag til Betænkning af en dertil udvalgt Commission, og enkelte Medlemmer af Regjeringen have vel ved flere Leiligheder udtalt, at, naar der kom et Forslag ind i den Retning om Fæstets Afløsning, som Regjeringen kunde billige, da kunde Sagen ogsaa blive fremmet, — det vil Ingen nægte, og det vil jeg heller ikke nægte fra mit Standpunkt; men jeg nægter, at den Bæsis, man gaaer ud fra ved en Tvangslov, hvor den ene Part skal tvinges og den anden gives Rettigheder, som den aldeles ikke er i Besiddelse af, kan Andet end for enhver Mand med Følelse — jeg er næsten bange for at sige det — være sønderknusende; man faaer ikke sin Ret, man bliver traadt ned. Der er endvidere af den samme Rigsdagsmand gjort Hentydning til, at Fæstebondens Tilstand var saaledes, at han hæmmedes i sin Fremstræben ved Fæstevæsenet, idetmindste, at det kunde være Tilfældet; han nævnte saaledes et Exempel, hvor en Enke sad ved Gaarden og havde Lyft

til at gøre den istand, men hun vidste, at det ikke kunde nytte, da den vilde blive solgt ved offentlig Auction. Ja, det kan være meget rigtigt, men jeg vil tillade mig at spørge, om Forpagteren, der har en Eiendom i Brug paa Aaremaal, har større Opfordring til at anvende Flid og Bekostning paa sit Agerbrug end Fæsteren, som i Reglen kan have den i 30 Aar og endog langt ud herover. Og det har viist sig i det daglige Liv, at de Fæstere, der overvaadt den Modbydelighed, der var for dem ved at forbedre en Eiendom, de ikke kunde kalde deres egen, have høstet rigelige Frugter; ja, just dette Arbejde har bragt det dertil, at mange Godseiere, som gjerne vilde bidrage til at afløse Fæstet, have seet Fæsterne berige sig paa Fæste-eiendommene, saaledes at de i god Forstaaelse og med gjensidig Villighed have afgjort denne Sag, og der kan vistnok ikke for Godseieren tænkes nogen lykkeligere og behageligere Udgang af denne hele Sag, end at, naar Fæstegodsset er opløst, Fæsterne da ville sige: ja, vi kunne ikke Andet end erkjende, at Godseierne rigtignok have taget Noget for sig; men vi have ogsaa faaet Noget for os; vi glæde os til, at et Forhold, som tidligere bestod mellem os under andre lovæssige Forbindelser, er ophørt, men at vi dog staae i et lige saa nært og hjærtligt Forhold til hinanden.

Disse saa Bemærkninger kan jeg ikke slutte uden med det Duffe, at denne Sags endelige Afgjørelse maa lede til et saa lykkeligt Resultat, som hidtil indtil denne Dag har viist sig overalt, hvor Fæstet ved Dverenskønst mellem Fæster og Eier er overgaaet til Selveiendom.

Clausen: Jeg kan for min Deel ikke forlige mig med den Forestilling, at en Eiendomsret, fordi den er besværet med visse indskrænkende Baaend, ikke skulde være og gjælde som en fuld og reen Eiendomsret. Jeg antager det derfor som givet, at under den Forudsætning, at det almindelige Vel skulde fordre en tvungen Afløsning af Fæstevæsenet, Godseierne da i Genhold til Grundloven maatte være berettigede til fuldstændig Erstatning; men jeg antager ikke, at denne Ret skeer Fyldest ved det foreliggende Lovudkast eller hovedet paa den Vej, som der er anvist, Taxationsveien, der uundgaaeligt aabner Ad-